

Ka Moolelo Kaao

Hiiaka-i-ka-Poli-o-Pele

I hooponohono hou ia elike me na maawe Moolelo
Hiiaka a ko Hawaii ame Mehu.

MOKUNA I.

Ka Moolelo o ka hoea ana mai o Pele ame kona poe hoohanau
i Hawaii nei.—Ke Kai a Kahinalii.

[HOOMAUIA.]

Ua olelo ia ma keia moolelo, a pela nohoi ma ka moolelo
ponoi pili ia Pele, ua hoonohoa ka hua o Pele, oia hoi
o Kilauea i na papa elima. O ka lima o ka papaku, oia
no ka papaku e pale ana i ka aina ame ka wai malalo ae.
Ina e naha keia papaku, o ke kōmo no ia o ke kai iloko o
Kilauea holookoa. O ka papaku eha hoi oia kahi i noho
ai o Wakea. A oia kahi i kapaia e kekahi poe o Lolo-i-
Mehani, elike me ka hoike a ke kekahi Mele Kō'ihonua,
nona ka inoa o "Wela ka Lani, o Owe," a penei na lalani
mele:

"Hanau Haloa keiki a Haumea no ka wahine,
He wahine ia no Iiponi,
No loko o Likalani,
No ka aunaki ahi kanaka,
No ka momoku o Kukuena,
No Kuku laua o Weli,
No na kalina ahi kapu elua,
I hoomauiā e Akea mai ka po,
Akea ai o lalo o Mehani."

I ka noho ana o Pele ame kona ohana i ka nani o Puna
a kamaaina nohoi ia mau kaiulu, ua lani iluna a honua no-
hoi i lalo nei; i kekahi la kalae mahe maikai, huli aku la ua
Pele nei i kai a ike aku la i ka lana maikai mai o ke kai,
huli ae la ka makemake o ua Pele nei i ka auau kai; a ia
manawa oia i huli ae ai a kamailio aku la i na kākaina
Hiiaka ona no kona makemake e iho i kai o Haena ame
Keau i ka auau.

I nei hōe ana aku ana i na pokii kākaina ona, ua ae
mahe lakou apau me ke koe koena ole, no ka iho i ka auau
kai a no ka olao wahi hua opihī no hoi ame ka pa'ipa'ī lau
limu ana. O ka wa iho la no ia i iho ai ua poe wahine nei
o ka hua kahakai i ka auau.

A hoea lakou i kahakai, ia wa huli ae la ua Pele nei
olelo aku la i na kākaina, ma ka i ana aku ia lakou: "E,
haeae oukou e o'u pokii. O ke kai mua hoi ea, a pela hoi
me ia nalu mua, no u nei ia no ko oukou hanau mua. Aia
no i na ke kai ia u, alaila, ia oukou aku ka nui o ke kai."
Eha mai la no na kākaina i keta manao o ke kaikuana

Hoo

Ka Ip

Alaila, pan
"O kau hana m
ana a komo ana
me ka ke kana
he mau koi kule
na hooilina no
i ke kanawai e
au i keia mau o
au i ko'u kulea

Alaila, pan
"O kau hana m
ana a komo ana
me ka ke kana
ina he mau koi
kuleana hooilina
ke kanawai e n
au i keia mau o
au i ko'u kulea
waiwai.

I kela wa
Barinetona nei:
"Alaila, m
Ma ko'u aoao a
ledē opio?"

Pane mai
"He oiaio kau
paha he hana p
no na haku elu

Aria Naitona.
ana ma ka aoao
aoao, oia iho la
aoao, oia iho la

"He make
Mr. Barinetona
kau oihana ma
ma ka aoao pal
opio Kovadela
Ia wa pan
nau ponoi e ku

na
aii,
a-
pa
ka
ri
a-
rou
a
ai
ai
ki
nui
ua
pu
pu
e
hi-
li
e.
ei
ei
La
na
ke
e-
ka
ulu
na
ona
oi
ia
e
ula
e-
ao
e
ka
fo-
o
io

hōia noa ke kai ia'u, alaila, ia oukou aku ka nui o ke kai."
Eia mai la no na kaikaina i keia manao o ke kaikuaana
haku o lakou.

O ka manawa no ia i ku ae ai ua Pele nei e hele i ka
auau kai a e heenalu nohoi. Ia manawa olelo aku la kekahi
kaikaina omi: "Auhea kou papa e hee nalu ai oe?" Pane
nei ia ua Pele nei: "Na ka holona paha hoi ia o ke kau
iluna o ka papa, alaila, hee i ka nalu. O ka umauma nei
no ka papa o ki mea akamai i ka hee nalu; a o na kiipoohiwi
nei nohoi na hoihoi i ka muku ame ka lala."

No keia pane a Pele ua emi pu iho la no ka manao o
hia kaikaina i hoomoe aku ai no ia mea he papa heenalu.
O ka eleu aku la no ia o ua Pele nei, a kuho ana iloko o
ke kan a au aku la no kulana nalu. Eia hoi na kaikaina
he hana aku nei i ua kaikuaana haku nei o lakou i ka au i
waho lilo loa o ka moana. A ia wa olelo ae la o Hiiaka
i ka lalo: kekahi mau Hiiaka e ae: "Ea, o ka au hou
no ka paha nei o ua wahine nei i ka aina a kakou i hele
mai nei. E haalele ana ka paha auanei ua kaikuaana nei
o kakou i nei wahi. Hele nohoi a hana oia paha ia kakou,
alaila, ua pono no ka lilo ana o kana kane i kela hoahana
lakou."

Ia lakou neno e nana ana i waho lilo o ka moana ike
aku la lakou nei i ke ku ana mai o kekahi nalu, nui a ka
lana ole. A ia hoi ana mai, ua ike aku la lakou i keia
wahi mea nuku e oili mai ana maluna o ua nalu nei. Oia
hele o ua nalu nei a hiki loa i ko lakou nei ike moakaka
ana aku i ke kaikuaana o lakou e hee mai ana iluna o ua
nalu nei me ke akamai nui. O na kiipoohiwi no o ua kai-
kuaana nei, oia no kona papa hee nalu.

He hele ia o ua Pele nei i ka muku me ka haahao nui, a
hoi i ka lala. He ui hoi kau i ua Pele nei. Hoomaka aku
la na kaikaina e hookanikani-pihe mauka aku nei o ka aina
no ka mahalo ana aku i ua kaikuaana nei. Oia hele nohoi
o ua Pele nei a pae i nei nalu mua, hoi hou no ua Pele nei
no ka lila o ka nalu. O ka hele ia a pau na nalu elima i
ua Pele nei hoi mai ia ia a auau kai maoli iho la. A pau
ka auu ana hoi mai la oia a kula, olelo mai la i na kaikai-
na i ka i ana mai: "Ua noa ke kai o kakou. O ko ou-
kou manawa hoi keia e hele nui ai i ka auau kai a hee nalu
nohoi, elike me ko oukou makemake. O kahi poki nei
mae o kakou, aole keia o kona manawa e hee nalu ai. O
mau e hoi ae a noho mai oia kiai ia'u i ko'u wa e hia-
moe ia. Ae aku la nohoi na kaikaina."

O ka hoi no ia o ua Pele nei me kahi poki nuku, oia
Hiiaka i ka poli o Pole a hoea i kahi hale lau i i ako mua
ia no e na kamaaina oia mau kaha, a huli mai la ua Pele
nei a olelo mai la i ke kaikaina.

"E Hiiaka i kuu poli nei ei. He wahi kauoha ka'u ia
oe a oia keia e hiamoe ana au, oia ke hele mai nei na lili
luni o Awahi ka lani a luluu i ka nipo a ka hiamoe. He
hae wale hoi nei kama a ka moe ia'u. Nolaia, e hoko ae
honaia keia kama a ka po, nolaia, e kuu poki e kapu
kui hiamoe. Ahe kaikaina punahelu o ua hoala iho i
kui hiamoe."

Ia wa pane
nau pono e kuu
aku ai ia oe, a o
Ee and; aole owi

Me ka hiki
nei ma ka elelo
"Aole ia he
pane ia oe no ka
no ka lede opio,
kou ikaika apau
ai ka pono ia M
ma na iniha apa
wai. O ka'u pa
netona." (Mai :

Ia wa hanu
mai la oia i ka F
"Ua pono.
kou. A e hoon
Miss. Aria Nai
e paio kue mai
maopopo ko'u a
me ka maopopo

"1. O oe
"2. Ua r
mau kumu, oia
ia e Mr. Naiton
na ona, a o kek
ko Miss Aria m

"3. E paio
keia waiwai; a e
"Maluna o
hooikaika ana n
Pane aku i

oe me kou ikai
waiwai maluna
hooikaika ana e
loa au e hoahew
keia hope aku,
opio; alaila, aole
ia'u, he hoaloha

Ia wa hooi
lho i ka loio ma
mai ai o Mr. F
"E noho i
ko kua aina a

Luliluli ak
ana aku;

"Aole o k
la, elike me ka
nei au, ua loa
Miss. Naitona
uhane ke noho
Aria pu kekah

Muku
+ lala

Hiiaka-i-ka-Poli-o-Pele

*I hooponopono hou ia elike me na maawe Moololo
Hiiaka a ko Hawaii ame Maui.*

MOKUNA I.

*Ka Moololo o ka hoea ana mai o Pele ame kona poe hoahanau
i Hawaii nei—Ke Kai a Kahinalii.*

O ka hoi no ia o ua Pele nei me kahi pokii uuku, oia o Hiiaka-i-ka-poli-o-Pele a hoea i kekahi hale lau-i i ako muna ia no e na kamaaina oia mau kaha, huli mai la ua Pele nei olelo mai la i ke kaikaina.

"E Hiiaka i kuu poli nei ei He wahi kauoha ka'u ia oe, a oia keia e hiamoe ana au, oia ke hele mai nei na lihilii o Awihika-lani a luluu i ka nipo a ka hiamoe. He hao wale hoi nei kiina a ka moe ia'u. Nolaila, e hooke ae hoi au i keia kaunu a ka po; nolaila, e kuu pokii, e kapu kuu hiamoe. Aohē kaikaina punahele o'u a hoala iho i kuu hiamoe.

"A eia hou keia kauoha a'u ia oe, e kuu pokii," wahi a a ua Pele nei i hoomai mai ai i ka olelo ana i ke kaikaina. "E kali oe i kuu hiamoe a i ala ole au iloko o na la eiwa ame na po ewalu, alaila, e hoala iho oe ia'u ma kou kahea ana iho ia'u i keia Hulihia."

A o ka manawa ia a ua Pele nei i a'oa'o mai ai i ke kaikaina iha Hulihia nei e kahea iho ai iaia ke hala na la eiwa ame na po ewalu o kona hiamoe ana. O ke a'oa'o o ua Pele nei a paanaau ua Hulihia nei i ka pokii kaikaina; alaila, pane hou mai la ia:

"Malia paha he kono keia a ka moe ia'u ina he alahelo e hui aku ai au me ke kane a kakou, ka mea hoi nona ke aloha a'u ame oukou, e o'u mau pokii, ame na kaikunane o kakou i au mai nei i ke kai a hoea wale no kakou i keia iha. A ina oia ka puana a ka moe o kou mai nei ia'u, alaila, ua walwai loa keia hiamoe ana. Nolaila, eia au ke hiamoe nei."

MOKUNA II.

KA MOE ANA O PELE—KA UHA I ANA O UA WAHINE NEI
I KA LEO A KA PAHU—KA HOEA ANA I HAENA,
KAUAI—HOOPOIPO ME LOHIAU-IPO
—HOALA ANA A HIIAKA.

Na

A

Na Oleloa

Ke hoopu
palapala i kaka
kapaia o ka "I
a o ka mea ho
nei e kekahi o
ena o kakou i
Ua paaia keia
maloko o keka
na makua mis
haia mawaena
ia me 83 maka
ole ai i kona la
kuahine alii no
o keia lahui ka
pala'la ma keia
manao mau ana
keia i lamaku
kiekie i na mak

na kanaka, e na
haumana, e ka
makaainana kal
uai, aloha kako
Ke hai aku
oukou i ko'u m
oukou ka pono,

HOALA ANA A HIIAKA.

O ka wa no ia i hiamoe aku ai ua Pele nei, oiai hoi o Hiiaka i-nee aku ai a ma ke poo o ke kaikuaana, paa as la i ke kahili lau i i kahaehaeia a maikai; a kahili iho la i ua kaikuaana haku nei ona. Aia ke ala o ka hala ame ka hinano o Keaau ke hookupaoa la i na paia apau o ka hale lau a ua Pele nei e hiamoe ana. A mai ia wa mai no i haulana ai o Puna he aina paia ala i ka hala.

Ia Pele i hiamoe ai, ua lohe aku la kona uhane i ke kani mai a kekahi mau pahu pa'i-lima maoli, oia hoi, ka pahu kaeke i oleloia i ke au kahiko; a oe-oe pu mai la hor na leo hula. Kuokuolo mai la ke kani o na pahu, a puia koekoale ae la hoi ka leo o na wahi puniu e hooka'uka'utele ia ana e na niau. I ka hui ana o na leo hula o na mea na laua e pa'i ana i ua mau pahu nei, a e niau ana hoi i na puniu, me ka leo kuokuolo o ua pahu nei ame na leo kani os-oo o na puniu, aole i kana mai ka nui o ka lealea.

Ku iho la ka uhane o ua Pele nei e hialaai ana i ke ui ame ka nani o keia mau leo hooulumahiehe ana e lohe aku ana, a manao iho la ia o ka hula no ka paha keia a ke kaikamahine a Laka e uwalo nei i ka uhane, o ka mea kupa naha nae, he okoa loa ke ano o na leo e hula maoli ana. He mau leo kane ma kana hoomaopopo ana. Hauoli wale iho la nohoi oia iloko ona, mo ka olelo ana iho:

"He aina akamai no ka hoi keia i nei mea he hula kaeke. Kai nohoi paha o ko makou aina wale no kai ike i nei hana, eia ka, o na kanaka no kekahi o keia aina. He keu maoli a ka maikai o keia mau leo e hula mai nei. Eia la hoi i hea kahi i kani ai o keia mau pahu?"

Ano, e ka makamaka heluhelu, ua oleloia ma ka moolelo o Paumakua, oia ke alii o Hawaii nei i hoi mai mailoko mai o kukulu o Kahiki i lawe mua mai i ka hula kaeke i Hawaii nei; aka, ma keia mahela o ka moolelo o Hiiaka, i loa mai ko Maui Hiiaka mai, e kala wale no keia hula kaeke i loa ai i Hawaii nei. A ina he oiaio, o ka wa mua loa i laha mua ai keia i Hawaii nei ma ka manawa ia i hooa mai ai o Paumakua, ke Alii nana ka oleloia ana:

- "O Paumakua ka lani o Moenalmua
- O ke alii nana i hele ke Kahiki
- O Kahiki i ke kai akea
- O mimi, o momi o ka mamio
- O na 'a mai loko (mai) o Auakahnu
- O Auakamea ia lani."

Alaila, he hope mai ko Pele ma pae ana mai i Hawaii nei, he mua aku ko Paumakua hoi ana mai, mai Kahiki mai, ka wa a ka Moolelo Hawaii e olelo nei, na Paumakua i lawe mai i ka hula kaeke i Hawaii nei.

oukou ka po
mai oukou i
ka pono me
nei maua ia
haawi mai ai
hoi oukou i
loa o kela ao

Ke aloha
huli mai no
kou Makua.

apau loa i ke
Ke lawe
hapai pu nei
o ko'u naau i

E malan
ma i ka la ka
ko kakou por

Eia ka o
ke ike iho ou
ka Haku nui
noho ana me

Ke waiho
i ikeia ka la
ke aho i ka m
ka la nui, o he

He kuah
mau aina. U
Eia hoi ko'u
naau e waiho
ka naau me k

E aloha
i malu ai ke
komo iho ka
kakou ia Iesu
maikai kakou.

E law

ka Lahui

Ka Moololo Kaa

Hiiaka-i-ka-Poli-o-Pele

I hooponopono hou ia elice me ni mauwe Moololo
Hiiaka a ko Hawaii ame Maui.

MOKUNA II

KA MOE ANA O PELE—KA UHA ANA O UA WAHINE NEI—
I KA LEO A KA PAHU—KA HOEA ANA I HAENA,
KAUAI—HOOPOPO ME LOHIAU-IPU
—HOALA ANA A HIIAKA.

Aka, ua ikeia nae ma ka Moololo kahiko o Hawaii nei
he elua mau Paumakua, oia hoi; ko Maui Paumakua ame
ko Oahu nei Paumakua; a o laua a i elua, aia no ko laua
manawa i ikeia ai ma ko Hawaii nei Moololo ma ka M. H.
1060. He mea maopopo, ke hope mai keia mau Pauma-
kua a he mua loa aku no o Pele; aka, o ko Pele mua aku
ma nei mea he hikimua o ke kaa ana, oia no ka Moololo
Kaa o Hainakolo-i ka pali kapu o Waipio.

Ano, e hoi hou kua e ka makamaka heluhelu i kahi
a kua i haalele aku nei i ka "maui," (uhane) o Pele e
hohuoi aia iloko iho ona no kahi ana e lohe ana i na leo
honaucue puuwai o na pahu kaeke me na puniu kani e uli
mai ana.

Hoolono ae la ua Pele nei ma ke kukulu Hikina, me
kona manao, aia la, malaila mai keia mau leo ana e lohe
aku nei me ka hialai nui o kona noonoo, eia nae, a ohe oia
i lohe aku i ka ulono mai o ia mau leo ma ia aoao mai.
A i kona nele ana ma ka Hikina, ia wa; huli ae la kana
hoolono ana i ke kukulu komohana; aia hoi, lohe maopopo
aku la keia i ke kani kuokuolo mai o ua mau pahu nei me
ka haku i haakokohi mai o na leo o na mea na laua e pai
ana i ua mau pahu nei.

I kona hoolono pono loa ana'ku, lohe aku la ia he mau
leo kanena leo e hula ana; a he keu nohoi a ka ui ame ka
maikai. O na leo nae ana e lohe aku ana, aole hookahi o
ia mau leo i like loa me ko Wahiloa, kana kane, a aneane
ka noonoo o kona uhane e hooki ae i ka manao ana e kau
pono aku kona hialai maluna o na leo hula o ua mau ka-
naka nei. Aka, ua ikaika loa mai la ka ui ame ka maikai
o na hana ana mai a ua hula kaeke nei; a ita komohia loa
iho la ka lealea iloko ona no ia mau hula nei.

E kuu makamaka-heluhelu, maanei e ae mai oe i kou

Ka H

Helu

Haaheo Oa

Maui i ka

waii i

Na Hana H

mai

HURO! HURA!

O ka huakai i
ka la hoomanao o
ke Aupuni Repab-
lika na alanui o ke
huakai mahiehe i
Ua hoomanaka ka
mai ke kuaa ma
kau ho Charles Ki-
hono o na ohe a na
aheahē lau makana
iho o na huakai ka
heihē i hanaia me
o "Hawaii," ame k
ulaula; a o ke kolu
ana o kuhl keiki u
keiki aahu bolu i
mai ka hana kaa.
nakoia o na aahu k
a o W. Atakapolen
Hollinger. Lilo ka
huila lua o Lunali
kona aahu koa Mau
Kalak ua, a e welo
kona papalo ili pi
kaunka iaia. O ka
o na koa marina A.

O na hana ana mai a ua hula kaeke nei; a ua komohia loa iho la ka lealea iloko ona no da mau hula nei.

E kuu makamaka heluhelu, maanei e ae mai oe i kou mea kaka'u mo'olelo e hoike aku i keia manao hoakaka; p nei.

O na kanaka na laua keia mau pahu e kani nei; a no laua hoi na leo a Pele e lohe nei ma ka moeuhane, oia o Lohiau, i kapaa i kahi wa o Lohiauipo, ame kana aikane aloha hoi, o Kauakahiapaoa. He mau alii nui keia no ka hokupuni o Kauai, a o kahi a laua e pa'i nei i na pahu kaeke a laua, a e nuiu kapalili nei hoi i na puniu a laua, aia no ia i Haena; i na hala o Naue i ke kai.

O ke kumu o ka lele ana o na leo o na pahu, na puniu a pela pu iho hoi me na leo o Lohiauipo ame Kauakahiapaoa mai Haena mai i Kauai a hooa i Keaau ma Puna, Hawaii; mamuli i o ka hoolole ana a Kanikawi ame Kanikawa, na akua o Lohiau, i ua mau leo nei apau a lohe o Pele i ka paia ala o Puna no ko laua makemake nui e lilo o Pele i wahine na Lohiauipo, ka ui o Kauai.

I ka mo'olelo loa ana i ua Pele nei, no ke kukulu kumbhana ka leo pahu ame ka leo hula a kona uhane e lealea loa ana, ua hoohuoi wale iho la no kona uhane ma ka olelo ana:

"I ka lulu la leo a ke aloha, ma ka makani hoi au e imi aku ai ia oe."

Mo'olelo nae loli ae la ke kani ana mai a ua mau pahu nei a pela hoi me ke paeaea ana mai o na leo hula ma ke kukulu hikina, a lohe aku la keia e oli mai ana ma Papuaa.

"Ei hao wale hoi ke kupanaha o ka pahu ame ka leo o ka po. Eia la i ka makani kahi kani mai ai. Heaha la hoi kana: I ka hikina oe i ka ehua ka makani, ilaila aku no au a loa oe ia'u."

Haalele iho la ko ia nei uhane ia Keaau, emooe hooa ana keia i Papuaa, kahi ana i lohe ai i ke kani aku o na pahu ame ka hakuikul kuokulo o na leo. Iaia nei i hooa ai i Papuaa aohu pahu, aohu kanaka; a i hoolohe aku ko ia nei hana, e kani ana ua mau pahu nei i Waiakea. Hooa nohoi keia ilaila, kani ana ua mau pahu nei i Kukuilaumania, a olelo iho la keia iaia iho:

"Ka iwa inoa hoi no Waiakea ka pahu, eia ka, no Kukuilaumania ua pahu. Heaha la hoi i Kukuilaumania au!"

A hooa keia i Kukuilaumania, aohu pahu, aohu kanaka; a ke ne none mai la ua mau pahu nei i Hokuli i Laupa hoehoe. Alaila, pane hou iho la no ua "Wahine nei o ka lua."

Aolei pau

kona papale ili pa kanaka iaia. O ka o na kon marina A pe o ke kaa me na

Ua komo mai, oohiokala ame ka keokoo, ka ula iwi me ka melamelo ma hulu o ka a-l. Ma laai; ekolu ia Wala nui ae o Iko ia Mrs pa'u o na pali ku'i hoi nana i ahui ae i aole oia i kono pu lei hulu mamoo na

Ua nui na wala hiehie a maloele me o ka hope mai ke ka ana o na kaua kaoma. O kekahi poe akaaka henehene o ka lio, to-lo pu a la ana i ka makani me no ka oiwi kino, a o makaala no paha ma pono ai, i ole kakou ka waiwai o ka hiele llo o kau ai me na p

Maanei na keik ano like ole, e kaiew ko lakou mau aoo. ekolu ia Gonselves; mo'llili, kekahi o na na o ke kua o ka lio Hawaii nei, a i ole, o Qahu; Kauai ame M

I ka oili ana na Rose, maluna o kou ma ka a-l. A i ke k alii, na puia koke a ha kakani o na pa'i na leo hoio. Ua k lehua ma kona poo palina e wena pu a o lehua i ka uka o Mo I keia mau kinikobu k mo nani kona, he i pa'o la o kona kula

Ka Moolelo Kaao

Hiiaka-i-ka-Poli-o-Pele

I hooponopono hou ia elike me na maawe Moolelo Hiiaka a ko Hawaii ame Maui.

MOKUNA II.

KA MOE ANA O PELE—KA UHAI ANA O UA WAHINE NEI I KA LEO A KA PAHU—KA HOEA ANA I HAENA, KAUAI—HOOIPOIPO ME LOHIAU-IPO —HOALA ANA A HIIAKA.

He keu ka hoi! Ka-inoa hoi no Kukuilaumaniā ua pahu, eia ka no Hokuli i Lanpahoehe ua pahu.

A hoea keia i Hokuli, hoolono aku ko ia nei hana, e kani mai ana ua mau paha nei i na pali hula-ana, oia hoi, kela mau pali halawalawa o Waipio me Waimanu. A hiki keia i na pali hula-ana, i hoolohe aku ka hana "e ku-pa-ku-pa" mai ana ka leo o ua mau pahu nei i ka lae o Kauhola ma Kohala Akau.

"Kai no paha no na pali hula-ana keia mau pahu e kani nei," wahi a ua Pele nei i olelo iho ai, me ka hoomau ana aku, "eia ka! no Kauhola ua pahu."

O ka loa mai na pali hula-ana aku a hoea i Kauhola, ua lilo ia i mea ole i ua "Wahine nei o ka Lua," oia i-ka pupuu ana no a hooloi loa, honi ana keia i ke ala o na maawe limu lipoa o Kauhola. I hoolono ae ko ia nei hana e kani ana ua mau pahu nei iwaena moana o Ale-nui-haha; alaila, olelo iho ia no ka uhane o ua Pele nei iaia iho:

"Kahaha! Hooluhiluhi no ka hoi ka hana a ka pahu. Ina oe e nei pahu a'u i uhai loloā mai nei a no Kabiki no kuu wahi i hele mai ai, o ka'u alualu iho la no ia, ia oe a hiki ilaila. A ina hoi no waena moana aku nei no oe la, alaila, e loa aku ana no oe ia'u."

E kuu makamaka heluhelu, i ka leo o ka pahu a kaua e ike ae la, mea ole ka loa o ka aina i ke alualuia e Pele; a i keia mau la hoi e nee nei, ina kaula eono o uwe-hone, mea ole ke kula loa i ka imina a ke aloha.

Iaia nei nohoi a hoea iwaena moana pono, kahi hoi e

Ka

0

Akoako ame

Ma ka abaaiaa hoo o ke ku ana hookahua n. i hala, ma k po o na keik keia wa.

Ma ke a

Ahahui i hil Hale ko lak palaka hu'u he mau papo poe e nieme nahu o na p Kalakaua o Puali Pahi e mau hokeo l manawa i la maloko o na me ke Keena makai Tom l

laahia ae i u na keiki puli Lahui o Haw Na'i Aupuni pela nohoi na o na mea hae la ke kau o ka Ahahui lulu lima i ke kona naau i

mea ole ke kula loa i ka imina a ke aloha.

Iaia nei nohoi a hoea iwaena moana pono, kahi hoi e huli ai ke au o ke kai no Maui a o Alenuihaha ia kai, huli nohoi ke kai no Hawaii, o Alenuihaha ia, kani ana ua mau pahu nei iluna o Kauiki. A hōea nohoi keia i Kauiki, kani ana ua mau pahu nei iluna o na pali o Kahakuloa. Hiki keia i na pali o Kahakuloa, aia ua mau pahu nei ke kani la i Ka-lae-o-ka-laa, kahi hoi i holo ai ma ke meie a ka Ui o Kana—

“A Ka-lae-o-ka-laa,

Pau ka pono a Kakina.”

A hiki keia i “Ka-lae-o-ka-laa,” lohe ae la keia e kani “kupa-kupa o e o e” ana ua pahu nei i Makapuu i kahi o ka uhu maalo i kuu maka. Hoea keia i Makapuu kani ana ua mau pahu nei i ke alo pono o ka moopuu o Haloa, oia hoi ka pali o Kuāloa. Hiki keia ilaila, hoolohe ae ko ia nei hana, aia ka leo o ka pahu i kahi o ia kaikunane ona kahi i kani ai, oia hoi, o Kalaeokeena. Iaia nei i hiki ai i Kalaeokeena, a ike i ke kaikunane, akahi no oia a hoamaopopo pono, no ke komohana i no na pahu ame na leo hula ana e alualu loloa nei.

Aole keia i hoakaulua iho me ke kaikunane, a uhai aku la no keia i ke kani mai o ua mau pahu nei iwaena-konu moana o Kaiiwaho. A hiki keia ilaila, kani ana ua mau pahu nei i uka o Haena; a hoea keia i Haena, hoolohe aku la keia i ka lealea o ka leo o na pahu a pela nohoi me ko na kani e pa'i ana i ua mau pahu nei. Hoamaopopo iho la keia, aole nee hou aku o ke kani ana o ua mau pahu nei, aka, ua oni paa mai la i kahi hookahi, a hoamaopopo ae la keia, no ia wahi ka nei mau pahu ana i uhai mai ai.

Ia nei, lawe ae la ua Pele nei i kona kino ui apau, alole no hoi i kana mai ua mea he ui. O na ala kupaoa nohoi apau o Puna, aia pu me ia kahi i muia ai, e-laa ke Kupaoa, o ke Kupalii, o ka Hala, o ka Lehua, o ka Olapa, ka Maile, ka Hinano, ka Awapuhi a pela wale aku.

Ua kahiko iho la nohoi ua Pele nei iaia iho a ohu i ka lehua, ka maile, ka palai ame na lipo opipipi, apau o ka wao. He ui hoi kaul. A me keia mau luhia o ka wao lipolipo, e uhi paa ana maluna o ua Aliwahine nei o ka Lua, hele aku la ia no kahi ana i ike aku ai i ke anaina kanaka nui e muia mai ana, a o kahi nohoi ia o na pahu e kani mai ana a pela me na leo hula. Iaia i hele aku ai, ua hele pu aku la no ke ala o na lau lipolipo i ohu iho iluna ona a holo mau ana aku la i na ihu o ko Haena mau kuni, mai na lili a i na makaaiana.

o ka Alahui
lulu lima i k
kona naau i
loaa ana o k
ana i hooika

He hae
kuuwelu ana
malo ana ma
na o kona ma
Hae o ke Au
pi'o poai hap
lapala o ka i
a e kau keha
nawalea o na

Malalo o
o ka puali, u
hopa, ma ke
anu, a o ka p
ponoi, ua oi
ana i ka hae
ka La ame
hope pono o k
mau lala. U
aloha i ko laka
o ka huakai, a
e ka Bana Pu
ritania, iho n
alanui Nuuan
kahi i hoomak
naka, mai na
kai. Hewa i

He huaka
laina, loihi ana
ka huakai kek
kapuui wawae
kaha, a mahoi
nui. E lohe n
ka ui ame ka
ka hoomakalel
oli na Poola.

I ka hoea
la na poola ma
ko lakou-alaka
ka bana puhi
lanai kaupaku
hosana hoomai
hooihonoho a